

Media: POLITICAL

Page: 1,20

Published at: 12-12-2023

Author:

Surface: 513.2 cm²

Circulation: 0

Subjects:

ΘΑΝΑΣΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

*Οι Δημοκρατίες μας
και οι πρόεδροί τους*

του
**Θανάση
Διαμαντόπουλου**

Καθηγητής
Διεθνών
και Ευρωπαϊκών
Σπουδών
στην Πάντειο

Οι Δημοκρατίες μας και οι πρόεδροί τους*

Μόλις προχθές είχαμε την επέτειο του πολιτειακού δημοψήφισματος, της μόνης αυθεντικής και γνήσιας αποτύπωσης της λαϊκής βούλησης για το πολιτειακό στην Ελλάδα, με την οποία αποκτήσαμε ξανά αβασίλευτο δημοκρατικό πολίτευμα. (Για να γίνει μια σύγκριση με τα προηγμένα: Σε αυτό που -δικαίως- θεωρήθηκε ως το λιγότερο νοθευμένο δημοψήφισμα του Μεσοπολέμου, εκείνο του 1924, η «πιο ήπια» από τις στρεβλώσεις του λαϊκού φρονηματος υπήρξε η κατατρομοκράτηση και ενίοτε η σύλληψη των δικαστικών αντιπροσώπων, οι οποίοι «ανάγκασαν» τους εκλογείς- συγκεκριμένα εκείνους που ήθελαν να ρίξουν «φόρα» το ψηφοδέλτιο υπέρ της Δημοκρατίας- να παίρνουν δύο ψηφοδέλτια και να πηγαίνουν στο ιδιαίτερο...)

Δεδομένου πως η εφημερίδα «Καθημερινή» θα προσφέρει σύντομα, ως ένθετο, τις βιογραφίες των στεμμένων αρχηγών του ελληνικού κράτους, θεωρώ την επέτειο ως ευκαιρία για μια, επιγραμματική ασφαλώς, αξιολόγηση και των αιρετών ρυθμιστών του πολιτεύματος...

1. Ναύαρχος Παύλος Κουντουριώτης, 1924-1926, πρώτη θητεία. Ως εθνικός ήρωας προσέφερε στο προεδρικό αξίωμα το κύρος και τον απόηχο του θρύλου του. (Αυτός δεν υπήρξε τόσο άτυχος όσο ο άλλος θρυλικός ναυμάχος των βαλκανικών αγώνων, ο Νίκος Βότσης που δεν έγινε καν ναύαρχος...)

2. Στρατηγός Θεόδωρος Πάγκαλος, 1926. Ο μόνος Έλληνας ΠτΔ που αναδείχτηκε απευθείας από τον λαό (αλλά σε προεδρική εκλογή οργανωθείσα υπό καθεστώς δικτατορικό). Η εκλογή του, ωστόσο, δεν υπήρξε απόλυτα νοθευμένη: «Ραγιαδισμός των Ελλήνων. Ψήφισαν όλοι Πάγκαλο», έγραψε ο Ιωάννης Μεταξάς. Πέραν κάποιων γραφικών επιλογών του, το καθεστώς του ενέπλεξε τη χώρα σε διεθνοπολιτικές περιπέτειες. Την ενίαχυνε, όμως, με ορεινό πυροβολικό που χρησίμευσε στο έπος του '40.

3. Ναύαρχος Παύλος Κουντουριώτης, 1926-1929, δεύτερη θητεία. Το 1928 συνέδραμε τον Ελευθέριο Βενιζέλο στον εξευτελισμό του θεσμικού υποστρώματος του πολιτεύματος: Άλλαξε προεκλογικά τον εκλογικό νόμο με... προεδρικό διάταγμα! Το 1929 αρνήθηκε ανανέωση της θητείας του λόγω ηλικίας,

4. Αλέξανδρος Ζαΐμης, 1929-1935. Παλιός μετριοπαθής βασιλόφρων. Αν και φιλόργυρος (το είχε δείξει ως ύπατος αρμοστής Κρήτης στη διεκδίκηση των απολαβών του, που του επέτρεψαν να αποκτήσει στην Αίγινα την ωραιότερη ίσως βίλα της χώρας, σημερινή ιδιοκτησία Σαλιαρέλη), προτιμήθηκε από τον Βενιζέλο έναντι του Γεωργίου Καφαντάρη, ίσως επειδή δεν εθεωρείτο ισχυρή προσωπικότητα. Του αποδίδεται η φράση «δεν υπάρχουν επειγόντα ζητήματα, υπάρχουν επειγόμενοι άνθρωποι»... Πάντως, συναινετικός, έχαϊρε διακομματικής αποδοχής.

5. Μιχαήλ Στασινόπουλος, 1974-1975. Προσωρινός ΠτΔ, προσέφερε στο αξίωμα το κύρος που είχε αποκτήσει με τη δικαστική στάση του απέναντι στο στρατιωτικό καθεστώς.

6. Κωνσταντίνος Τσάτσος, 1975-1980. Πολλοί τον θεωρούσαν «ακυράνθρωπο» του Καραμανλή, που του «ζέσταινε» την προεδρική καρέκλα. Από τα Απομνημονεύματά του πάντως συνάγεται πως υπήρχε αντίζηλια μεταξύ των δύο, ο δε Καραμανλής επιχείρησε να μεταθέσει χρονικά την επίσκεψη του ανώτατου άρχοντα της χώρας στο Παρίσι, για να την κάνει ο ίδιος ως αρχηγός κράτους.

7. Κωνσταντίνος Καραμανλής, 1980-1985, πρώτη θητεία. Διευκόλυνε με την παρουσία του στον προεδρικό θώκο, ώστε η κυβερνητική αλλαγή του 1981 να μην προκαλέσει μείζονες ανησυχίες για τον διεθνοπολιτικό προσανατολισμό της χώρας.

8. Χρήστος Σαρτζετάκης, 1985-1990. Αποδέχτηκε μια οριακή εκλογή, παρανόμως βασισθείσα σε «έγχρωμα ψηφοδέλτια» (η ψήφος Αλευρά ορθώς υπολογίστηκε). Αμετροέπειες ύφους, τυπολατρία και η φρικώδης γλώσσα της απόρριψης της αίτησης χάριτος ενός καταδικασμένου «παθητικού ομοφυλόφιλου» γκρέμισαν την εικόνα που είχε διαμορφώσει ως ανακριτής στην υπόθεση Λαμπράκη. Αξίωσε να παίρνει και δικαστική σύνταξη, παρά τις ρητές προβλέψεις νόμου.

9. Κωνσταντίνος Καραμανλής, 1990-1995, δεύτερη θητεία. Κατά τον Γεώργιο Ράλλη, με τη στάση του στο Μακεδονικό-δάκρυ, αδιαλλαξία- έβλαψε τα πραγματικά συμφέροντα της χώρας. Συμφωνώ.

10. Κωστής Στεφανόπουλος, 1995-2005. Ταυτίστηκε με τον

ρόλο του και έγινε αποδεκτός σε αυτόν από τον ελληνικό λαό ως «εθνικός πρόεδρος». Πέτυχε το ακατόρθωτο: να συνδυάζει ανθρωπινή ταπεινότητα και θεσμικό μεγαλείο.

11. Κároλος Παπούλιας, 2005-2015. Διακριτικός και επαρκής.

12. Προκόπης Παυλόπουλος, 2015-2020. Με αμετροέπειες θρησκευτικές (δημόσιες γονυκλισίες, αναρίθμητες εικόνες στο προεδρικό γραφείο) και εθνικιστικές (διαρκείς «αυστηρές προειδοποιήσεις» προς τον εξ Ανατολών γείτονα), μάλλον δεν προστάτευσε την αναγκαία στον θεσμό εικόνα σοβαρότητας. Μέτρο της επικινδυνότητας του ρητορικού υπερεθνικισμού του, τα όσα συνέβησαν στη συζήτησή του με τον Ερντογάν.

13. Κατερίνα Σακελλαροπούλου, 2020-. Αν και στερούμενη πολιτικής εμπειρίας, δείχνει άτομο ευθύνης και χρέους, επιτελεί δε τα καθήκοντά της με απόλυτη ευσυνειδησία. (Ίσως, μολοντί πρώην δικαστής, το σοβαρότερο λάθος το έκανε παίρνοντας θέση στην -παραγεγραμμένη- «υπόθεση Μπεκατώρου».)

Βέβαια το τελευταίο χαρακτηριστικό, της ευσυνειδήτης εκπλήρωσης των καθηκόντων, που χαρακτηρίζει την τελευταία πρόεδρο, δεν έλειψε και στους περισσότερους προκατόχους της, κάτι που συνέβαλε ώστε το δημοκρατικό πολίτευμα του 1974 -σε αντίθεση προς αυτό του 1924- να εμπεδωθεί στις συνειδήσεις των Ελλήνων. Σε αυτό προφανώς και συνεισέφεραν η ανόθευτη γενέθλια πράξη του -το δημοψήφισμα της 8ης Δεκεμβρίου του 1974- αλλά και η μη αμφισβήτησή του από τον τελευταίο βασιλιά και την οικογένειά του, όπως και η μη ιδρυση φιλοβασιλικού κόμματος.

* Κάποιοι επιστήμονες θεωρούν τη Δημοκρατία του Μεσοπολέμου ως «δεύτερη» και αυτή της Μεταπολίτευσης «τρίτη», επιφυλάσσοντας τον χαρακτηρισμό της «πρώτης» στην καποδιστριακή περίοδο. Όπως και άλλοι -Ελεφάντης, Μπότσοπουλος κ.λπ.- δεν υιοθετώ αυτή την αρίθμηση...

Ο καθηγητής Θανάσης Διαμαντόπουλος είναι συγγραφέας του έργου «Χωρίς Στέμμα, η Αβασίλευτη του Μεσοπολέμου», που κυκλοφορεί τις επόμενες ημέρες από τις εκδόσεις Πατάκη.